

Iliya — Ñaareel bi

Melo yu Yonnent yi ci Kàddug Yàlla

Jeff Pippenger

2023-09-27

Ci bës bi, nunu nan ni Eliya nekk misaal. Jàpp ci yoonu William Miller yi, “misaal yi” man nañu am lu ëpp benn tekki. Moo tax Eliya, ni misaal, man na itam tegu benn wàll ci misaal bu ñaari peeg bi di Eliya ak Muusa. Misaa bu ñaari peeg bi di Eliya ak Muusa dafay jaar ci téereb Révélation bépp, te bañ a wóor lu misaal bu ñaari peeg boobu di teke mooy bañ a wóor ci message bi nekk ci téereb Révélation, bi ñu ubbi lu tëj woon, tuuti laata jéggi waxtu probasion bi. Loolu tax nag, léegi dinañu jublu bu baax ci yenn mbir yu wax ci waxu yonent yi, yu ñu jàppandikoo ak misaalu Eliya.

Am na ñettelu mag yu njëkk ngir tabax yeneen melokaan yu yonent yi. Ñettelu yooyu mooy yonent Eliya, Yaxya mi di Sòobeelkat, ak William Miller, ñi waxu sell mi jàpp ni seen ay màndarga yu mën a wuutante.

“Ñoomi nit ñu yóbbuwoon ngir nangu dëgg gi William Miller doon waare, te surga yi Yàlla taxawaloon taxawoon ci xel ak dooleyu Eliya ngir yégle ndigal gi. Ni Yaxya, mi jiituwoon Yeesu, noonu it ñi doon waare ndigal gu tedd gii dafa leen gaawloo ngir teg jambaar bi ci sampu garab gi, te woo nit ñi ngir ñu jur meññef yu yelloo ak tuub seeni bàkkaar. Seeni seede dafa waroon yëngal, te lorr bu baax mbooloo yi diine, te wone seen dund ak seen xarala gu dëgg. Te bi ñu jolli artu gu tedd gi ngir daw ci mer mi di ñëw, ñu bare ci ñi bokkoon ak mbooloo yi diine nangu nañu bataaxal bu faj; gis nañu seeni delluwaay yu bon, te ak rangoo yu metti yu tuub ak tiis bu xóot ci xol, suufel nañu seen bopp kanam Yàlla. Te bi Xelu Yàlla daldee ci seen kaw, ñoom itam dimbali nañu ci yégle xaacu bi ne: ‘Ragal-leen Yàlla, te joxleen Ko ndam; ndaxte waxtu àtteem jot na.’” Early Writings, 233.

Ëli, Yàgg Miyëtiis ak Miller ñu joxoon leen benn xel bu weesu te mu jiite ak tëral seen liggéey. Seeni seede “defoon nañu ko ngir yëngal te di koon bu metti jàngat yi, te feeñal” “jëmmu dëgg-dëgg” gi nekk ci jàngat yooyu. Muy jamonoy Axaab, Yàgg Miyëtiis mbaa William Miller, jàngat yi ñuy waxal yépp amoon nañu gumba gu Laodise bu xóot te lëndëm ba far, ba tax bataaxal bi waroon a weesu xàdd yaakaar, mel ni “samp bu ñu teg ci reen garab gi.” Mboolem bi dafa boolewoon yégleb jeexital waxtu yi ñuy may nit ñi ngir tuub seen bàkkaar, te ci Yàgg Miyëtiis mooyoon artu “mer” mi doon “ñëw.” Baatu Miller bi mooy yégle ne: “Ragal-leen Yàlla te jox ko ndam; ndax waxtuw àtteem egg na,” itam artu la woon ci mer mi nar a ñëw.

“Baati Yowaana yéegoon na mel ni buxus. Ndigalam mooy woon, ‘Waxal sama nit ñi seen tooñ, ak kër Yàggóob seeni bàkkaar’ (Esayi 58:1). Moom jotul woon benn njàng mu jóge ci nit. Yàlla ak bindu addina moo ko doon ay jàngalekatam. Waaye amoon na ku war a xayma yoon wi kanam Kirist, te ku am fit ngir dëgloo ay baatam mel ni baati yonent yi yore, di woo xeet wi yàqu ba noppi ci tuub.” Selected Messages, téere 2, 148.

Iliya sant na jamono ga tànn bés boobu ndax ndax ñuy jaamu Yàlla walla Baal, te jamono jooju tontuwul benn kàddu, loolu nag mooy ni ñu tànn Baal.

“Mosagula am woon a soxla yokk ak yéene yu wóor te jub, ak yedd ak yoon yu góor-góorlu, ni ci jamono jii. Seytaane wàcc na ak kàttan gu réy, xam ne waxtoom gàtt na. Mu ngi feesal àddina ak léeb yu neex, te nit yu Yàlla bëgg a dégg wax yu set te nooy. Bàkkaar ak tooñ dees leen bañu ko ba ñaaw. Te won na ma ne askanu Yàlla war nañu a def gëstu yu gën a dëgër te dogu ngir taxaw ci kanam lëndëm gi di dugg. Liggéey bu xóot bu Xelmu Yàlla soxla na léegi ni mosagul woon a ko soxla. Gëj-gëj gi war na yëngu. Fàww nu jóg ci nelaw gu tar, gi war a nekk sunu alkande ndare ñu koy xeex. Seytaane am na dooley jëfandikoo te moom xel yi. Waarekat yi ak nit ñi nekk nañu ci sori bu metti ngir fekk leen ci wetug dooley lëndëm. Amatul léegi benn taxawaay bu dig-dóomu. Ñépp dañuy taxaw bu wér ci wetug lu jub, mbaa bu wér ànd ak lu bon. Kirist nee na: ‘Ku bokkuma ak moom, mu ngi ci sama biir; te ku dul dajale ak Man, mu ngi tasaaroo.’” Testimonies, volume 3, 327.

Yowaana woowe xetu mu naan “xeet wu bon” bi, tudde ko “mbindum ñàngóor.” Millerite yi ci mujj, xamle nañu ne xeet wu bon wi ci seen jamono mooy doom yu Babylone. Bu dee Eliya, Yowaana walla Miller, kenn ci ñoom ñett bokkulwoon ci ay teolojiyaan. Ñoom ñépp, wooteles na leen jële ci dund gu yomb gu nit ñépp.

“Dëgg gi nekk ci Yeesu, ni Mu ko yégle woon ba Mu nekkee ci biir niir gu nooy, mooy dëgg ak waxtu ci sunu jamono jii, te dina yeesal xelug ku ko nangu ni mu yeesale woon xel yi ci jamono yi weesu. Kirist wax na: ‘Bu ñu dëggul Musaa ak Yonent yi, duñu gëm itam, sax su fekkee ne kenn dekki na ci dee ba.’ (Luke 16:31).”

“Ni ñéppu nit, war na nu waajal yooni Boroom bi, ci suufu yore gu mag gu Xel Mu Sell mi, ngir xamle xebaar bu baax bi ci sellalam. Dexu ndox mu dund mi war na gën a xóot te gën a yaatu ci yoonam. Ci bépp tool, ci lu jege ak lu sore, dinañu woo nit ñi jóge ci mbey mi, ak ci yeneen liggéey yu siiw yu wërsëg wu mag yi di jëfandikoo xel mi lool, te dinañu leen jàngal ci boole ak góor ñi am ay jëfandikoo ak xam-xam—góor yu xam dëgg gi. Ci jëf yu yéeme yu Yàlla, tund yu metti yi dinañu dindi, sànni leen ci géeg gi. Na nu liggéey ni ñiy xam doole dëgg gi, ni mu nekk ci Yeesu.”

“Ci jamono jii, dina am ay mbir yu bare yu di won ne Yàlla moom mooy Boroom xalis bi. Dëgg gi dees na ko yégle ak wax yu leer te kenn mēnu cee jàq. Ñi di waare dëgg gi dinañu góor-góorlu ngir firndeel dëgg gi ak dund gu tegu, gu jaar ci yoonu sell, ak wax ju ragal Yàlla. Te buñu defee noonu, dinañu am doole ci taxawal dëgg gi, ak ci jox ko jëfandikoo gu wóor gi Yàlla ko may.”

“Bu góor yi xamoon dëgg te jàngal ko, bu ñuy jéngoo ci xel nit, te ñuy nattal xel yu naxees seen bopp ndab yi fees ak léeb, kon waxtu wi jege na lool ñeel ñi doon benn yoon liggéeykat yu liggéey ci xibaaru xel mu baax, waaye ñu wër ndax ñu dugg ci saytu restauraan yi, bitik lekk yi, ak yeneen xetu liggéey yu njariñu wàllu jaay-jaay, ngir ñu dellusi ci rëdd wi, jàng seen Bibl bi ak farlu, te ak Kàddu Yàlla ci seen loxo, ñu séddoo dëgggu Bibl bi, lekku ruu wi, ci bokk ak malaaka asamaan yi. Liggéey bii léegi di woote bu kawé lool ngir aajo liggéeykat yu Yàlla tànn. Kon Katanu Yépp dina wax tundu yi yu jafe-jafe ne: “Sàmmiiku ngeen, te ñu sànni

leen ci géej gi.” Paulson Collection, 73, 74.

Ili, Yowaana ak Miller nekkoon nañu ay nit yu ñu woo te noonu dañuy tegtal ay nit yu ñu woo jógé ci “liggéey yi gëna siiwul,” ndaxte “nit ñi” ñi daan jàngal dëgg gi bu njëkk, ci mujj “dëbbu ci xelum nit, te séddale xel yu naxees seen bopp ñam wu ñu def ak léeb yu fen.” Nit ñi ñu woo, te bopp ci ñi ñu jële ci biir askan wi, dinañu joxe “jëfandikoo gu wóor gi” ci waxi waxi Yàlla yu njël yëglewaay, ni “Yàlla ko joxe.” Ñaari yoon, ci kàddu ga, Sœur White wax na ne “tundi” mooy “tundi iis ak jafe-jafe.” Liggéeyu nit ñoonu dafa bopp ci suufel “bépp tund.” Liggéey bi nit ñi ñu woo, ñi jógé ci xalisu bey ak néew-doole, matal, muy tegtal liggéeyu rañnee àtteb yoonu Biibël wi jub ci lu jaadu ak ñam yi ñu sàkk ak léeb yu nit ñi diiney jamono ji di séddale.

“Liggéeyu Yaxya Miyërkat bi, ak liggéeyu ñi di gén ci fan yu mujj yi ak xel ak kàttanu Eliya ngir yee nit ñi jógé ci seen xol bu tàngadiwul, bopp nañu ci lu bare. Liggéeyam mooy misaalu liggéey bi war a am ci jamono jii. Kirist mooy ñëwaat ñaareel yoon ngir àtte addina ci njub. Yonnet yi Yàlla yu yëngu ak bataaxal bu mujj buy waare addina, dañoo war a xall yoon wi ngir ñëwaatug Kirist, ni Yaxya xalloon yoon wi ngir ñëwëm bu njëkk. Ci liggéeyu waajal bii, ‘bépp xuruñ dees na ko yéegël, te bépp tund ak bépp tundu dees na ko suufel; te lu weng dees na ko jubal, te barab yu xat dees na ko dalal’ ndaxte jaar-jaar bi dina dellusiwaat, te benn yoonaat ‘ndamli Boroom bi dina feeñ, te bépp yaram dina ko gis ci benn, ndaxte gëmminu Boroom bi wax na ko.’” Southern Watchman, 21 Mars 1905.

Jikko yu ñetti reformëer yi Esayi jàngale mooy ne bépp xur dees na ko yékkati, bépp tund dees na ko suufel, lu weng dees na ko jubal, te barab yu metti dees na leen def ñu neex. Yoonu Boroom bi, bi ñuy waajal ci yékkati xur yi, ci suufel tund yi, ci jubal lu weng, ak ci def barab yu metti ñu neex, mooy yoon yu mag ya.

Baati ki yu wax ci màndiñ mi ne: “Waajalleen yooni Boroom bi, juballeen ci màndiñ mi benn yoonu réy ngir sunu Yàlla. Bépp xuruñ dina kawé, te bépp tundu ak bépp tundu ndaw dina suufeku; li weng dina jub, te barab yu xat dina neex. Ndeysaanu Boroom bi dina feeñ, te bépp yaram dina ko gisandoo; ndaxte gëmminu Boroom bi moo ko wax.” Esaay 40:3–5.

Bi Yawut yi bëgge woon di werante ak Yaxya Miy Sóob ba laaj ko ndax mooy Ilyaas miy ñëw, mu tontu ne déédéet du moom; waaye gannaaw loolu mu xamle boppam ak xel ci kàddu gi joge ci Esayi.

Te li mooy seede Yaxya bi, ba Yawut yi yónnee saraxalekat ak Lewit yu jóge Yerusaleem ngir laaj ko ne: Yow, kan nga? Mu wax na ko wazi, te weddiwul; waaye mu seede ne: Man du ma Almasi bi. Ñu laaj ko ne: Kon nag? Ndax yaa di Ilyaas? Mu ne: Déédéet, du man. Ndax yaa di Yonent ba? Mu tontu ne: Déédéet. Noonu ñu ne ko: Kan nga nag? ngir nu man a jox tontu ñi nu yónni. Lan ngay wax ci sa bopp? Mu ne: Man maa di baatub kenn ku yuuxu ca màndiñ ma ne: Jubbal leen yoonu Boroom bi, ni ko yonent Esayi waxe. Yaxya 1:19–23.

Waajal “yoonu Boroom bi” mooy xamle yoonu liggéey bi malaaka yi jëfandikoo ngir gindi Miller mu déggoo te jëfe ko, ngir waajal xam-xamu Bílli bi ci “yoon” wi nit ñi wara doxee. Bépp “tundu” dafa wara suufeku, ndaxte tund yi ci waxi kàddu yu yonent yi dañuy tegtal dëgg yu, ci njàlbéen gu njëkk, mel ni dañoo gëna metti ngir xamle. Ngir xam tundu ndamla, sell te mág baax bi ci Daniel

saar 11 aya 45, bi buur bu bëj-gànnar di jéem a nangu, fàww nga jëkk a xàmme tundu ndamla, sell te màgg baax bu dëgg bi nekk Yerusaleem, mi di ci yonent wax ju xàmmi tundu ndamla, sell te màgg baax bu xel mi. Ngir firndeel tundu bi ñu tudd Armagedon, muy tekki tundu Megiddo, war nañu dem ca Megiddo bu dëgg ba. Jafe-jafe yu yonent yi tegtal, te mel ni yu metti lañu, dañuy dindi su fekke niñu jëfandikoo càddu bu ne li tambalee benn mbir mooy misaal bu mujjam.

Yoonu jëfekaay bi Esayi tektal, te Yowaana faatale ko, te Miller biral ko, dafa yëkkati bépp xuru. Muy “xuru gis-gis” bi nekk ci Esayi ñaar-fukk ak ñaar, mbaa “xuru yax yu dee” bi ci Esekiyel, mbaa “xuru Yehosafat” bi ci téereb Yoel, jëfekaay bi sampu ci dëgg gu jub ci xakteru Almasi, ni mu feeñee ni Palmoni, Ki Wonder bi di Waññe-kàddu bu yéeme, ci taarixu Millerite, walla ni Alfa ak Omega, ki waxkatu làkk bu yéeme, ci sunu taarix, mooy li yëkkati dëgg-yoon yi aju ci waxi yonent yi te ñu tektal leen ci “xuru” yi ci Kàddug Yàlla.

Yëf yi weng te ñu wara yombal ak bérab yu xàjjaat yi ñu def lépp bu leer, dañuy tegtal liggéeyu jubal aaday ak cosaan yi saraxiir gu Laodise woon di jëfandikoo ngir taxawal seen yàpp yu ame naxari léeb. Liggéeyu Eliya, ci lu wóor, mooy mel ni moy melokaanu xelmu xam-xamu Biibël bu jub ci wàllu, ci jàppaleek ay léeb yu teolog ak saraxalekat yi. Liggéey boobu, “nit ñu yomb” ñoo koy matal, du saraxalekat ak teolog yu jàng. Ci biir melokaani yonent yu nit ñett ñii itam am na xam-xam bu yomb bii: ne Eliya bi di ñëw dina nekk góor.

Xalaat boobu man naa mel ni du lu am solo, waaye naka la teoloogiya Adventisme di jéem a saxal seen léeb, ñoom jële nañu benn xàll ci mbindum Sister White, fa mu waxe ci jamono jiy ñëw lu jëm ci benn góor gu di ñëw ci xel ak dooley Eliya, te yokk ci seen bopp seen léeb ci melokaan yu ñu koy leerale, ba ñuy dëgëral ne Sister White moom la doon wax ci boppam.

“War aji wax na mat. Boroom bi neena: ‘Xoolleen, dinaa yónni ci yéen Ilyaas yonent bi, bala bësu Boroom bi màgg te tiit baaxul ñëw.’ Keneen war na ñëw ci xel ak dooley Ilyaas, [Xoolal yokkute bi.] te bu feeñee, nit ñi man nañu wax: ‘Yaa ngi défar lu bare torox, doo tekki Mbind mi ci anam wi baax. Na ma wax la naka nga wara jàngale sa yégle bi.’”

«Am na ñu bari ñi mënul a xàjjal liggéeyu Yàlla ak liggéeyu nit. Dinaa wax dëgg gi ni ko Yàlla maye, te maa ngi wax léegi ne, bu ngeen saxee di seet bàkkaar ci ñeneen, te ngeen am xel mu bëgg wuute ak werante, dootuleen xam dëgg gi muk. Yeesu waxoon ay taalibeem ne: “Am naa tey it lu bari lu ma wara wax, waaye manuleen ko a muñ léegi.” Ñoom nekkun woon ci tolluwaay bu leen manal a faral diisoo ak yëg mbir yu sell ak yu baax ba fàww; waaye Yeesu digoon na yónnee Dimbalikat bi, buy leen jàngal lépp, te fàttali leen lépp lu Mu leen waxoon.»

“Bokk yi, warunu jàpp sunu yaakaar ci nit. ‘Bàyyileen nit, mi ngelawam nekk ci paxasam; ndax lan lañu koy jàppe?’ War ngeen di wéer seeni ruu yu ñàkk doole ci Yeesu. Yoon wu rafetul nu, nu naan ci bëtu ndox mu nekk ci xuruwaay bi, fekk am na bëtu ndox ci tund bi. Na nu bàyyi dex yu suufe yi; na nu dikk ci bëti ndox yu kawé yi. Su fekke am na benn poñ bu dëgg bu ngeen xamul, bu ngeen ci dëggoo, seetleen ko, mengale Mbind mi ak Mbind mi, suulleen saxaar dëgg ba xóot ci teenug kàddu Yàlla. War ngeen a teg seen bopp ak seeni xalaat ci saraxal Yàlla, dindi seeni xalaat yu ngeen jëkka tëral, te may Xelum asamaan mu gindi leen ci dëgg gépp.” Testimonies to Ministers, 475, 476.

“Am na ñëw ci xel ak dooleyu Eliya: Kàddu yii, ñenn dañu leen jëfandikoo ci njuumte ngir jox ko nit ku nekk, kooku ñu yaakaaroon ne dina feeñ ak yégleb wuy wax ci turu Yàlla gannaaw dund ak liggéeyu Señora White. Ñetti xet yi bokk ci mbind mi tudd “Na asamaan ji gindë” duñu ludul tuuti ciy wax yu Ellen White waxoon ca Battle Creek, Michigan, ci suba su 29 janwiye 1890. Naka lañu ko mbooloo woon ci Review and Herald bu 18 febriye 1890, yore na boppam “Naka lañuy dajje ak benn poñ bu jëm ci njàngale bu xuloo.” Yeneen cër yu ñu jële ci mbind mii te ñu jëfandikoo leen lool ngir mottali ay xët ci téere bii, manees na leen a gis ci xët 23, 104, 111, 119, 158, 278 ak 386. Mbind mi dees na ko defaraat yéppam ci Selected Messages 1:406–416, te cër bi bokk ci nettali bi tudd “Na Asamaan ji Gindë” feeñ na ci xët 412 ak 413. Bu ñu jàngée mbind mi béppam, kon lépp dafa leer ne Ellen White, ci wax ji mu waxoon lu tollook rekk benn at gannaaw Ndaje Minneapolis bi ci ñu bokkoon ca Battle Creek, dafa doon wax ci ay liggéeyam boppam ci ministri bi. Am na ñenn ñu tàmbalee doon seetlu liggéeyam ak i watuwat. Seetleen ne, ci xet bi jiitu bii feeñ ci xët 475 ci téere bii, Ellen White nee na:”

““War na ñëw ci benn taxawal bu nekk ci biiram, ba bépp wuute di nuy wow te seey. Su ma gëmee ne am naa leer, dinaa def samay war ci yégle ko. Naka ne daan naa laaj ñeneen ci mbirum ndaw li Boroom bi bëgg ma jox mbooloo mi, bunt bi man na tēj ngir leer gi bañ a agsi ci ñi Yàlla yonnee ko. Bi Yeesu war a dugge Yerusaleem, “mbooloo mépp mi bokkoon ci taalibeyam tàmbalee bëgg te sant Yàlla ak baat bu mag ndax bépp jëf ju am doole ji ñu gisoon; di wax ne, Yaw miy Buur bi di ñëw ci turu Boroom bi, jàmm ca asamaan, ndam ak màggal ca kaw!” Te am na ay Farisen yu nekkoon ci mbooloo mi, ñu ne ko: “Kilifa gi, yeddal sa taalibe yi.” Mu tontu ne leen: “Maa ngi leen koy wax, su ñii noppee, doj yi dinañu yuux ci saa si” (Luke 19:37–40).”

«Yawut yi daan nañu tere yégleb xibaar bi nit ñi waxoon ba noppi ci Kàddug Yàlla.»

«Noonu mu delluwaat ci ay jaar-jaarëm boppam:»

«“Wàcci wax na nees na ko matal. Boroom bi nee na: “Xoolleen, dinaa leen yónni Ilyaas yonent bi, bala bésu Boroom bi bu mag te tiit doxsee” (Malaki 4:5). Am na kenn ku wara ñëw ci xel ak dooleyu Ilyaas, te bu feeñee, nit ñi man nañu wax: “Yow dafa tar lool, dangay tekki Mbind mi ci anam wu baaxul.” —Selected Messages, volume 1, 412.»

«Ne mu feeñ itam ne dafa doon wax ci ay jaar-jaaram boppam ci xët wi ci topp, bi mu waxe ne:»

«Dinaa wax dëgg gi ni ko Yàlla joxee ma...». Yokkute ci Testimonies to Ministers.

Li Ellen White war a wara tont yi xew-xewu cosaan yi boroom xam-xamu diine ak njiitu jamono ji mu nekkoon, loolu du tegtal benn firnde ne moom la doon wax ne mooy “nit ki” dina ñëw ci ëllëg, ci xel ak kàttanu Ilyaas. Ana la firnde am ne ay noonam yu bare ci biir Adufantis yi daan xujj metode bi mu jëfandikoo ci jëfekaayu Mbind mi? Fan la ko mas a waxe ne “doo firi Mbind mi ni mu ware”? Moom ci lu leer mooy xamle ne dina am benn yëngu-yëngu nit ñu nekk ci mujju àddina bi, te xel ak kàttanu Ilyaas dina leen dugal doole; te amul benn yoon wu yoon a ngir wax ne moom dafa doon defe ne yëngu-yëngu boobu, mooy jooyu bu mag bu malaaka bu ñetteel bi, dafa doon am

ba noppi ci jamono ji mu waxee ci feeñug kàttanu Ilyaas ci ëllëg. Boroom xam-xamu diine yu Adufantis, yu Laodise, dañuy bëgg a tax seen juróom ndaw gëm ne Sœur White dafa doon “jox tegtal” ci “ay jaar-jaaram boppam” ne loolu mooy matalug yonent Ilyaas, ki waroon a yónni ndax kanam bésub Boroom bi bu mag te tiitlu.

Xooluleen, dina leen yónni Iliyas, yonent bi, laata bes bu mag te ragalal bu Boroom bi di ñëw. Malaki 4:5.

Benn jikko ju aju ci Eliya ngir màndarga mooy ne mooy wone ab yoonu liggéey buyibool ci Mbind mi, buy taxaw ci kanam léeb yi nguug saraxalekat yu diiwe yi di waare ay léeb yu àddina ak cosaan. Liggéeyam ci waajal yoon bi (“lii mooy yoon bi, doxleen ci moom”) ñu matal ko ak yoonu liggéey buyibool ci Mbind mi, buy xeex ak njàngale yu saraxalekat yu yàq. Te ci dëgg-dëgg, jaamu ñetti seede yi, Eliya ak Yaxya miy Sòobeel ak Miller; ak seede Sister White ci feeñug Eliya bi doon na ëllëg ba ca jamono ja, dina doon góor la, du jigéen. Bu ñu déggée yoonu liggéeyu Palmoni ak Alpha and Omega ni mu ware, kon ñu xam ne du rekk ay sàrt yu Mbind mi ngir firi Mbind yi, waaye mooy ab bindu jikko Kirist, te loolu mooy ndamam.

Te ndamu Yàlla dina feeñ, te bépp nit dina ko gis benn yoon; ndaxte gëmminu Boroom bi moo wax loolu. Esayi 40:5.

Dund Kris mi ci boppam lañu tey jëfandikoo ngir xam Kàdduam, ndaxte moom mooy Kàddu gi.

“Yoonu Yàlla bi nekk ci kër gu sell gi ci asamaan mooy cosaan gu mag gi, te ndigali yi ñu bindoon ci bant yu doj ya, te Muusaa bind léen ci Pentateuch bi, da ñoo doon melo mu wóor te amul njuumte ci moom. Ñi agsi woon ci xam-xam bu dëgg ci tomb bu am solo bii, ñoom la loolu jiite ngir gis sellug ak soppiwul dara bu yoonu Yàlla am. Ñu gis, lu gën a leer lu ñu mas a gis, doole baat yi Musalkat bi waxoon ne: ‘Ba asamaan ak suuf di weesu, benn tomb walla benn rëdd du fenn jaar ci yoonu Yàlla.’ Matthew 5:18. Yoonu Yàlla, ndaxte mooy feeñalug coobareem, di melo bu bindu ci jikkoom, war na sax ba fàww, ‘ni seede su wóor ci asamaan.’ Benn ndigal neenalul; benn tomb walla benn rëdd soppiwuñu ko. Ki taalifkat bi wax ne: ‘Ba fàww, yaw Boroom bi, sa kàddu tax na ci asamaan.’ ‘Mbépp ndigalam dafa wóor. Ñu taxaw bu dëgër ba fàww ak ba fàww.’ Psalm 119:89; 111:7, 8.” The Great Controversy, 434.

Ni mel ni fukk yooni ndigalam fukki yi duñu soppe benn yoon te di bind bu wone xarakteru Almasi bi, noonu itam yooni tekki waxi yonent yi di bind bu wone xakteram.

“War na nu xam sunu bopp li di Kiristaan, li di dëgg, li di ngëm gi nu jot, ak lan ñuy yoonu Biibël—yoon yi ñu nu jox ci kàttan gu gëna kawé. Am na ñu bare ñuy gëm te amuñu benn sabab bu ñuy samp seen ngëm, te amuñu it lu doy ci firnde ngir xam dëggug mbir mi. Su ñu waxee ab xel walla ab jàngat bu méngoo ak seen xalaat yu ñu jëkk a tëral, dafa yomb ci ñoom ñu nangu ko. Duñu xalaat ci sababu mbir ba ci njariñam walla njalbéenam, seen ngëm amul fondemañ bu dëgg, te bu jamonoju nattu ak diisóo agsee, dinañu gis ne tabax nañu ci tuuf.”

«Ku ci noppi ci sa xam-xamu Biir bu tey te amul mat, di foog ne loolu doy na ngir muccam, mungi noppi ci nax bu rey te rey nit. Am na ñu bare yu ñàkk dalilu Mbind mi ci anam yu mat ngir man a ràññee njuumte, te daan yedd mbooleem aada ak nafar yi ñu yóbbu ci kanam nit ñu wax ne dëgg la. Seytaane dugal na ay xalaatam ci jaamu Yàlla ngir mu yàq njàmbaar gi ak

yombug xebaar bu baax bu Almasi bi. Ñu bare ci ñi bëgg a wax ne gëm nañu dëgggu jamono jii, xamuñu lan moo taxawal ngëm gi ñu joxoon benn yoon ba fàww gaayi sell yi—Almasi ci yéen, yaakaaru ndam lu mag. Ñoom dañuy foog ne dañuy aar màndarga yu màgg ya, waaye dañuy tangadi te amul seen yaram ci lool. Xamuñu li muy tekki rax ci seen dund ak am dooley dëgg-dëgg bu mbëggeel ak ngëm. Duñu way-jàngkat yu jigeen-jigéen ci Biibël bi, waaye dañuy tànk te bañ a déglu bu baax. Bu ay wuute xalaat feeñee ci ay xaaj yu Mbind mi, ñi dul jàng ngir am njariñ te teguwuñu ci li ñuy gëm, dañuy daw dëgg gi. War nañu tàbbi ci xel ñépp soxla bu mag bi ci seet dëgggu Yàlla ak farlu, ngir ñu xam ne xam nañu li muy dëgg. Am na ñuy wax ne am nañu xam-xam bu bare, te seen xalis neex leen ci seen tolluwaay, fekk amuñu yeneen fit ci liggéey bi, amuñu yeneen mbëggeel gu tàng ci Yàlla ak ci bàkkan yi Almasi dee woon ngir ñoom, ni bu ñu masul a xam Yàlla. Duñu jàng Biibël bi [ngir] sàkku xëw ak ndoxum dund gi ngir séddoo ko ak seen bàkkan. Duñu ko yëg ni baatub Yàlla buy wax ak ñoom. Waaye su fekke ne bëgg nañu xam yoonu mucc, su fekke ne bëgg nañu gis leer yi jógé ci Jantub Njubte mi, war nañu jàng Mbind yi ak jubluwaay, ndaxte dig yi ak waxi yonent yi nekk ci Biibël bi dañuy sànni leer yu xóot yu ndam ci kaw pexe bu sell bu njotug Yàlla, te dëgg yu màgg yooyu xel du leen dëggoo bu leer.» The 1888 Materials, 403.

Ngir nekk ci dëgg Kiristaan mooy mel ni Kirist. Wax ji birale ne nuy war “xam sunu bopp li di Kiristaanug.” Mu ne nuy war “xam” “lan mooy dëgg gi.” Nun nuy war “xam” “ban ngëm lañu jële.” Nuy war a xam “yan mooy yooni Biibël yi—yoon yi ñu nu joxee ci kawees kàttan gi gën a màgg.” Ngir nit man a mel ni Kirist, dafay soxla xam yooni Biibël yi ñu nu joxee ci kawees kàttan gi gën a màgg. Suñu amul yoon yooyu, duñu man a mel ni Kirist, ndaxte yoon yi kawees kàttan gi gën a màgg jox, ay bindu lañu ci jikkoom.

Beneen mbindum Yeliya mooy liggéeyu waajal yoon wi ngir ndawsi kóllëre gi. Yeliya dafay tegtal liggéey bi ñuy matale ci biir ab jaar-jaar bu nit ñi ñu jëkk a tànn di leen romb, te ci benn waxtu boobu it ay nit ñu bees ñu ngi leen tànn. Jaar-jaar boobu dafay tegtal ndoxalin setal gu jur askan wu ñu tegtal ni sarax su sell, ju juuyoo ak askan wi jëkk a tànn te sellul woon.

Xooluleen, dina yónni sama ndaw, te mooy xáll yoon wi ma jiitu: te Boroom bi ngeen di seet, dina dikk ci saa si ca këràm ju sell ja; moom ndawug kóllëre gi ngeen di bégël, xooluleen, dina dikk, ñi wax na Boroom gàngoor yi. Waaye kan moo man a muñ bésab dikkam? te kan moo man a taxaw bu feeñee? ndaxte mu mel ni safara buy seetal wuruskat, te ni saabu sukandikat ya: Dina toog ni kiy seetal di setal xalis; dina sellal doom yu Léwi yi, te sedd leen ni wurus ak xalis, ngir ñu jébbal Boroom bi sarax gu ànd ak njub. Noonu saraxu Yuda ak Yerusaleem dina neex Boroom bi, ni ci fan yi yàggoon, ak ni ci at yu njëkk ya. Malasi 3:1–4.

Yaxya miy sóob yoon wi ngir Almasi ñëw ci gaaw, daldi setal Kër Yàllaam. Setalug Kër Yàlla ga ca tàmbali ak ci mujju liggéeyu Almasi, moo doon matalug li Màlasi wax ci ñetteelu saar. Yaxya moo doon ndaw li yoonu waajaloon ngir Yonnent bi ci kóllëre gi, ngir sellal doomi Lewi yi.

«Ci setal kër gi, Yeesu doon na yégle ay ndigalem ci ni Mu di Almasi bi, te Mu tàmbalee liggéeyam. Kër gu sell ga, ga ñu tabax ngir nekk kërüb Nekk gu Yàlla, dees koo waajaloon ngir muy njàngum misaal ci kanam Israyil ak àddina si. Li dale ca jamono ju dul am njalbéen ba, mooy mbëggeelu Yàlla ne mbind mu nekk, dale ca seraf bu leer te sell ba, ba ci nit, mu

nekk kër gu Mbindeef gi dëkk. Waaye ndax bàkkaar, nit ku nekk dootu woon kër gu Yàlla. Ndax lu bon lëndëmloo ko te sob ko, xolub nit dootul woon feeñal ndamu Ki Yàlla ji. Waaye jaarale ko ci jëmmu Doomu Yàlla, pexe Asamaan mat na. Yàlla dëkk na ci nit, te jaarale ko ci yiw gu musal, xolub nit nekk naatam bëreem. Yàlla dogaloon na ne kër gu sell ga ca Yerusalem day doon seede su sax ci kaw njub mu kawe mi ubbeeku ci bépp bakkan. Waaye Yawut ya xamuwuñu woon solo tabax bi ñu daan xool ak réy-réylu bu baax. Joxewuñu woon seen bopp ngir nekk ay kër yu sell yu Xelu Yàlla. Eetukaayu kër gu sell ga ca Yerusalem, ya fees ak riiri lu jubulwul ci jaay ak jënd gu sellul, dañoo doon, ci dëgg-dëgg, misaalu kërug xol gi, su ñu sob ak nekkug bëgg-bëgg yaram ak xalaat yu sellul. Bi Mu di setal kër gi ci jëfandikookat ak jaaykat yu àddina, Yeesu yégle na ndigalem ngir setal xol gi ci sobeb bàkkaar,—ci bëgg-bëggi suuf, ci naafaqu bëgg-bopp, ci jikko yu bon, yi di yàq bakkan bi. “Boroom bi, bi ngeen di seet, dina ñëw ci saa si ci kërám gu sell ga, moom Ndaw si bu Kóllère ga, bi ngeen di bég ci moom: xool-leen, dina ñëw, ñi Boroom gàngune yi wax. Waaye kan mooy man a muñ bésu ñëwam? te kan mooy taxaw bu Mu feeñee? ndaxte Moom mel na ak safara su deey mbaxanaat, ak saabu su raxas baax; dina toog ni kuy deey te sellal xalis, te dina sellal doomi Lewi yi, sëlbeel leen ni wurus ak xalis.” Malasi 3:1–3.» The Desire of Ages, 161.

Yaxya Miy sóobu bi moo taxawal yoon wi ngir Almasi bi ñëw ci seen mbëggeel te setal kër Yàllaam; te William Miller def na noonu itam liggéeyu waajal woowu ngir Almasi bi ñëw ci lu ga gëna sell bi bés bi di 22 Oktoobar 1844.

“Ñëwug Kirist ni nu nekk sunu Saraxalekat bu mag bi ca Barabu Sell ba gën a sell, ngir setal kër Yàlla ga, ni ko Daniel 8:14 won; ñëwug Doomu nit ki ci Kanam Mag matul Fenn mi, ni ko Daniel 7:13 joxe; ak ñëwug Boroom bi ci kërám Yàlla, li Malasi waxoon lu jiitu, ñoom ñépp melokaan lañu benn mbir; te loolu itam dañu ko teg ci kanam ni ñëwug góor-jëkkër bi ca céet ba, ni Kirist ko waxe ci léeb wu fukki janq ña, ci Macë 25.” The Great Controversy, 426.

Yowaana ak Miller dañoo misaalaloon setug gi Malasi tektaloon, te léegi di am ci sunu jamono bii.

Yonent bi ne: “Gis naa beneen malaaka wacce ci asamaan, yor kàttan gu réy; te ndëpp si leer ak ndamaram. Mu wax ak baat bu dëgër, naan: Babilon bu mag bi daanu na, daanu na, te nekk na kërug rab yi” (Revelation 18:1, 2). Li mooy benn mbir mi malaaka bu ñaareel bi joxe woon. Babilon daanu na, “ndaxte moo tax xeet yépp naan biiñu meram njaloom” (Revelation 14:8). Lan mooy biiñ boobu?—Jàngale yu jubadiyam. Jox na àddina bi bésu noflaay bu dul dëgg wu beddeeku ndigël bu ñenteel bi, te dellu na wax fen wu Seytaane jëkk a wax Xaawa ci Eden—ne ruu am na dund gu dëgg te du dee. Njuumte yu bari yu boka ci loolu la tas ci fu nekk, “di jàngale ndigali nit ñi ni doom yu njàngale” (Matthew 15:9).

«Bi Yeesu tambalee liggéeyam gu ñu gis te xam, Mu sellal Kër Yàlla ga ci ay tooñ ak yàqute yu ñu ko toroxal woon ci lu jubul ci Yàlla. Te ci diggante jëf yu mujj yi ci liggéeyam, am na ñaareelu sellali Kër Yàlla ga. Noonu itam ci jëf ju mujj ji ngir artu àddina si, ñaari woote yu wuute ñu ngi ñu jox mbooloyi bannex yi. Yégleb malaaka ñaareel bi mooy: “Babilon dafa daanu, dafa daanu, dëkk bu mag boobu, ndaxte moo naanloo xeeti àddina yépp biiñ bu merum njaloom” (Apokalips 14:8). Te ci xaacu bu kawé bi ci yégleb malaaka ñetteel bi, dëgg nañu baat bu joge asamaan ne: “Génneen ci moom, samay nit, ngir ngeen bañ a boka ci ay bàkkaaram, te ngeen bañ a jot ci ay mbugalam. Ndaxte ay bàkkaaram yeg nañu ba asamaan, te

Yàlla fàttaliku na ay tooñam” (Apokalips 18:4, 5).» Selected Messages, téere 2, 118.

Ñaari templo yiir yu Krista ci jamonoam ñaar, ak ñaari yu jaarale templo yi ci jaar-jaaru Millerite, ñoo doon matalug Malaki saar ñetteel, te dañuy jëme kanam ci ñaari yiir yu templo yi tambalee 11 Septambar 2001, bi kër yu mag yaa ca dëkk bu mag New York dañu leen daane ci laalug Yàlla, te malaaka bu am doole bi ci Peeñu 18 wacce ngir leerloo suuf si ak ndamam. Ci yeneen mbir yi, loolu dafay weddi sax ba noppi ndab li fees ak léeb yi ñuy jox, mi teolog yi Laodise bu Adventism di wax ne Ellen White mooy yonent Eliya bi waroon ñew bala bés bu mag te tiitóorub Boroom bi. Yeerale templo bi xew bi malaaka bi ci Peeñu 18 wacce, tambalee na juróom-ñett fukki at ak juróom benni at gannaaw ba ñu tēddal Ellen White.

Yaxya Miy Soo ga ak ay taalibeem, Miller ak waa Miller yi, ak Future for America, ñoo doon ndaw yi di waajal yoon wi ngir ndaw kóllere gi ñew ci saa si ca kër Yàllaam te sellal ko ci ay sosam yu bon yu koy xeebal.

Eliya, ci melokaan, moo di nit. Moom di firnde nit ku ñew ci dund gu yépp te du ab jullit buy xam xam diine buy boka ci njabootu saraxalekat yi. Liggéeyam di wone yoonu metodoloji bu jub ci Biibël, maanaam yoon yi ñu joxe ndigal ju gën a kawe. Liggéeyam mooy jàppante ak metodoloji saraxalekatu Làoddise yi ci jamono jii, miy léeb, aada ak cosaan. Moom dafa waajal yoonu jëfandikoo gu setal, buy tax ñu yékkati ab xeet bu bees bu tànn, ci desitu xeet bu tànn bi ñu weesu. Jëfandikoo gu setal googu am na ci biir wàllu mbir muy ame fopp.

Iliyas itam mooy melokaan ak liggéey bu Yàlla saxal ci lu wuute te mu xamle ko ne moom rekk mooy ministèr bu Yàlla.

Dinañu wone loolu ci nettaliy taariixu Millerites yi ci waxtaan wi di ñew.

Ba mu amoon ci waxtu bi ñuy joxe saraxu ngoon, Ilyaas yonent bi jegeni, ne: Yow Aji Sax ji, Yàllaam Ibraayma, Isaaxa ak Israyil, na xeju tey ne yaw yaa di Yàlla ci Israyil, te man maa ngi di sa jaam, te lii lépp def naa ko ci sa kàddu. 1 Kings 18:36.